

Kertészet és Szőlészet

Alapítva: 1952

www.magyarmezogazdasag.hu

28

2020. július 8.
69. évfolyam

Ára: 560 Ft | Előfizetőknek: 440 Ft

Miért nincs több fokhagyma?

6-8. oldal

Kis üzem, nagy ötletek

Főként gyűjtött
alapanyagokat
dolgoznak fel

9-11. oldal

Rajzik a dióburok- fúrólégy

Két nőtény is
elhelyezheti
tojásait
az epidermisz alá

12-13. oldal

Előnyben az ellenállók

A fagyűrésznél
lényegesebb
a szárazság-
és hőtűrés

18-19. oldal

Rajzik a dióburok-fúrólég

Az Amerikából származó dióburok-fúrólég (*Rhagoletis completa*) veszedelmes voltát leginkább 2018-ban és 2019-ben tapasztalhattuk meg Magyarország dióültetvényeiben, de elsősorban a szórvány diófákon, amelyek mindenütt megtalálhatók az országban.

A fajt Észak-Amerikából hurcolták be Európába. Magyarország szerencsés volt, mert – megfigyelések hiányában – egészen 2011-ig nem volt bizonyított a jelenléte, bár véleményünk szerint az ország nyugati és dél-nyugati részén már akkor is jelen lehetett, hiszen a szomszédos országokban (Horvátország, Szlovénia, Ausztria) komoly kárt okozott.

Későbbi megfigyelések szerint Zala, Somogy és Győr-Moson-Sopron megye felől a kártevő csak lassan húzódott az ország belseje felé, egészen 2016-ig, amikor súlyos késői fagy érte a diósokat. Mivel a diólég (ha a rövidebb nevét használjuk) csupán a dió termésének (*Juglans regia* és *nigra*) a kártevője, ha

nem talál gyümölcsöt a tojás lerakására, továbbrepül. Igen jól repülő faj, és a szél is segítheti a terjedését, így rajzó legyekkel akkor már az egész Dunántúlon találkozhattunk. 2017-ben pedig átrepült a Dunán, és 2018-ban megjelent az Alföldön.

Csak a burokban

A diólég (1. kép) egynemzedékes faj, és a királydió (*Juglans regia* magoncok és oltványdió is), valamint a fekete dió (*J. nigra*) termését károsítja. Gyakran hallott tévhit, hogy nemcsak a csonthéj és a zöld burok között károsítanak a lárvák, hanem a dióbélben is. A dióburok-fúrólég lárvái azonban nem másznak

be a dió belsejébe, csupán a csonthéjra kívülről rágnak (2. kép). Egy-egy dióburokban sok nyű károsíthat, sokszor 8-10 is (3. kép). Ha az időjárás ilyenkor nedves, csapadékos, számos kórokozó gomba vagy baktérium megtelepedhet a terméken. A dióról a patológusok sok gomba- és baktériumfajt mutattak ki, ezek között vannak ismert kórokozók, de szaprofiták is, amelyek csak a nekik kedvező körülmények között okoznak héjrothadást a terméken. Viszont, ha a diólég rajzásakor a terméken xantomónászos vagy gnomóniás fertőzés található (4. kép), a nyűvek rágásának következtében a fertőzés továbbterjedhet, és ezek a betegségek behatolnak a dióbélbe is, súlyosan károsítva azt.

A fekete diónak az érett termésén is fennmarad és elszíneződik burok, így nagyon nehéz megállapítani, hogy a diólég nyűvei károsították-e. Erdőt alkotó fás szárú növény, települések vagy dióültetvények közelében ritkán található meg. Fertőzési forrásként ugyanolyan szerepet játszik, mint bármelyik diófa, akár ültetvényben, akár szórványban.

A diólég valószínűleg nem jelöli meg a termést, amelybe a tojásait elhelyezi (mint a közeli rokon cseresznyelég), így nagy egyedszámú rajzás esetén sokszor két nőtény is elhelyezheti tojásait az epidermisz alá. Hosszú ideig rajzik, ezért előfordulhat, hogy a már károsított termésre a nyűvek kifejlődése után a rajzás második feléből származó nőtények is lerakják tojásaikat.

Őszig tarthat

A dióburok-fúrólég rajzása július közepétől egészen októberig eltarthat. Az 1. ábrán a 2016-ban Somogy megyében szórvány fákon tapasztalt rajzást mutatjuk. Már június végén is fognak a csapdák (Csalomon® PALZ csapda, *Rhagoletis* táplálkozási csalétekkel ellátva) legyeket, és sokszor még szeptember végén is. Az 5. és 6. kép a csapda által fogott dióburok-fúróléget mutat-

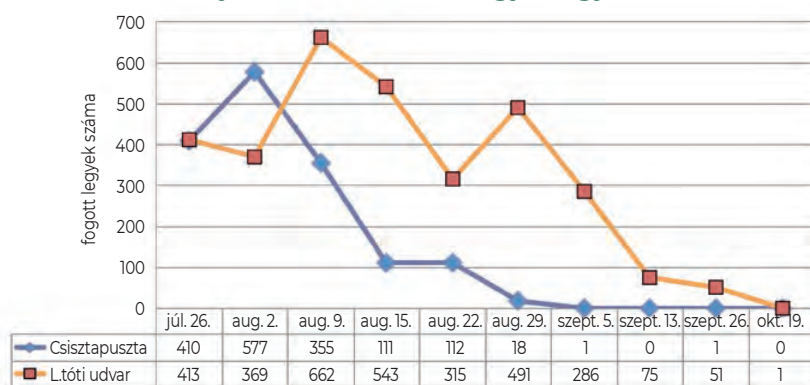

1. kép. A dióburok-fúrólég fertőzött diótermésen

2. kép. A lárvák a csonthéj és a zöld burok között rágnak

1. ábra. Szórvány diófákon elhelyezett csapdák révén tapasztalt rajzás 2006-ban Somogy megyében

Megjegyzés:

1. Az ábra két-két csapda együttes fogását tartalmazza

2. A kezdeti jelentős fogások azt mutatják, hogy a kártevő korábban elkezdte a rajzást

3. kép. A dióburok-fúrólégy lárvái, a nyüvek 8-9 mm nagyságúra is megnőnek

4. kép. A gombabetegségekkel fertőzött diótermés megvédhetetlen a rothadástól

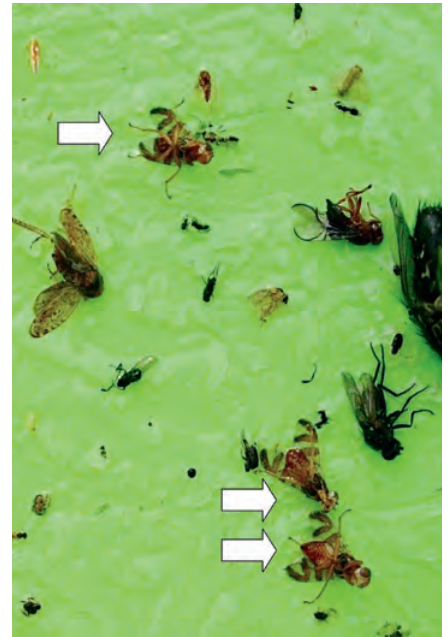
5. kép. A csapdába ragadt légy szárnyán jól látszik a V alakú rajzolat

6. kép. A Csalomon® PALz csapda nagy egyedszámban fogja a *R. completa* imágóit

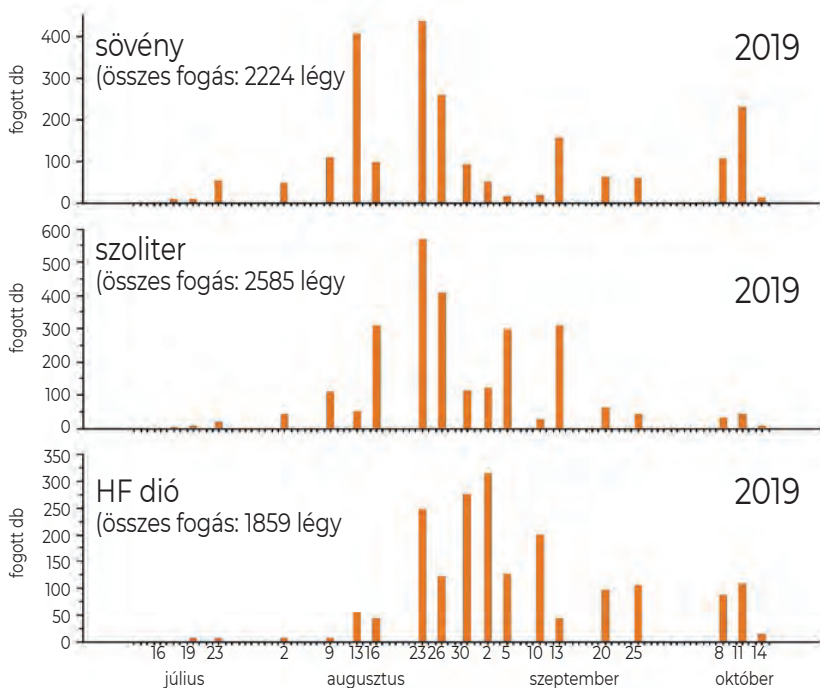

7. kép. Az amerikai cseresznyelégyszárnyrajzolatán a V alak elágazik

8. kép. A rózsalegy (csipkebogyólégy) szárnya világosabb rajzolatú

2. ábra. A dióburok-fúrólégy rajzása 2019-ben Erd-Elviramajorban

ja, az 5-ös képen jól látszik a faj V alakú szárnyrajzolata, a 6-oson pedig a jelentős egyedszám. 2016-ban ilyen hosszú rajzást észleltünk, de 2019-ben a rajzás időtartama mellett a fogott egyedszám is kiemelkedően sok volt (2. ábra). A Csalomon® PALz csapda nemcsak a célkártevőt fogja, hanem más fűrőle-

gyeket is, amelyekkel a felületen szemlélő könnyen összetévesztheti. Így a július végén is repülő amerikai cseresznyelégyet (7. kép), vagy augusztus folyamán a rózsalegyet, amely a csipkebogyó kártevője (8. kép). Ez utóbbi faj könnyen megkülönböztethető, mert rajzolata sokkal világosabb.

Drága és nehéz védekezni

A dióburok-fúrólégy elleni védekezés egész Európában megoldatlan. A lárvák rejtett életmódja miatt nem áll rendelkezésre olyan engedélyezett rovarölő szer, amely hatékony volna. Ugyanakkor a hosszú, sokszor több mint két hónapos rajzás miatt a védekezés rendkívül költséges. Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy a dió termésének július–augusztus folyamán betegségtől mentesnek kell lennie. Újabban megfelelően használt fehérje-hidrolyzátumot (táplálkozási attraktáns) és rovarölő szert tartalmazó készítményekkel gyérítik a kártételt, az azonban nem olcsó.

**Voigt Erzsébet,
Szilasné Jósvai Júlia Katalin,
Tóth Miklós**